

Donderdag 1 september. Joakim zal over een week weer thuis zijn, ze heeft het op haar vingers nageteld. Aysel verlangt evenveel naar zijn terugkeer als naar de koelte van de herfst, want na de regen is het ineens weer snikheet. Ze staat in het keukentje aan de binnenplaats en snijdt een ui door-midden. Ze begrijpt de kunst van het koken beter dan moeder, heeft zich er systematisch in verdiept. Ze droomt zelfs van eten. Vanochtend weer, ze werd opeens wakker met een idiote honger. Vreemd eigenlijk, een verlangen naar puree van aubergine, dat heeft ze anders nooit. Toen bleek dat er op de markt geen enkele aubergine te krijgen was, had ze inderhaast bij Tekfur vis gekocht. Ze kan op minstens tien manieren vissoep bereiden. Maar als je over niet meer dan een paar kabeljauwkoppen en een kleine roodbaars beschikt, is *Sorbet el Samak* veruit het smakelijkst. Ze snippert knof-

¹ Ultramarijn, Henk Van Woerden, Uitgeverij Podium, 2006

look en peterselie, verpulvert saffraan. Kruiden en toekruiden staan netjes geordend, elk stuk gereedschap heeft zijn plek. Onder het koken duldt ze niemand in haar nabijheid, ook Joakim niet, die nu waarschijnlijk op zijn brits in de bergen ligt te niksen.

Het keukenraampje kijkt uit op een braakliggend veld. Aan de andere kant van het veld staat het onbewoonde huis, met een mooi zicht op de baai. Joakim beweerde dat het eens een buitenverblijf was, en dat waar zij nu wonen het achterhuis vormde, het dienstkwartier dat op de steeg uitloopt. Hoe hij dat kan weten is haar een raadsel. Joakim beweert vaak iets dat zomaar uit de lucht is gegrepen, om te laten merken dat hij de oudste is. Hij zet sinds kort ook een grote bek op tegen haar moeder en tegen de vrouwen in de wijk. Op haar kamer was hij anders geweest. Daar viel hij stil, liet zich paaien. Misschien is dat het grootste verschil tussen Joakim en vader: vader is tegenwoordig zo onbereikbaar. Hij staat haar niet meer toe hem aan te halen zoals eerder. Joakim lijkt meer op zijn eigen moeder, hoewel je dat niet met zekerheid kunt zeggen. Over háár wordt nooit gesproken, de vrouw die na zijn geboorte gek is geworden, of overleden, of allebei. Haar portret hangt niet naast de andere portretten in de divankamer.

Ze proeft de visfond af. Dan brengt ze hem op smaak met citroensap, een paar gekneusde muntblaadjes, nog een snufje saffraan.

Het is net koken: voor de helft ben je van je moeder en voor de andere helft van je vader. Zo worden dingen samengevoegd die nooit meer te scheiden zijn. Of alleen in je hoofd. Als ze vaders eigenschappen uit Joakim zou wegdenken, dan zouden zijn moeders eigenschappen moeten over-

blijven. Haar halfbroer heeft duidelijk langere benen, veel langer dan die van haar of van vader. En nogal stevige dijen en een litteken van twaalf centimeter onder zijn knie; hij heeft in de zomer een roestige vogelkooi uit zee opgedoken en bleef toen aan een wrak haken. Wat van zijn lichaam op háár lichaam lijkt, kan aan vader worden toegeschreven: zijn grote handen, zijn tengere maar gespierde borst, zelfs — ze moet erom gniffelen — zijn tepels. Dat laatste viel haar op, die keer dat hij zich weer eens in haar bonte jak gehesen had.

Daar is het mee begonnen, tijdens de eerste warme dagen van het voorjaar. Moeder zit bij de burens, vader is nog in het buitenland. Het huis is stil, de gloed van de middag hangt in de kamers. Ze ligt onrustig te woelen onder het laken wanneer Joakim ineens verschijnt, stil, een hand aan de deurpost. Hij mist haar, nu hij al een jaar in dat kamertje op de binnenplaats moet hokken, maar hij zegt het niet. Hij komt naast haar zitten. Als vanzelf begint er een stoeipartij. Wanneer hij wint — en hij wint altijd — gaan ze zich verkleeden. Zij neemt het initiatief. Eerst diept ze het bonte geval uit de kast op en drapeert het om zijn schouders. Het staat hem beter nu hij zo gegroeid is. Ze wil voor de lol ook een onderrok op hem uitproberen. Hij trekt zijn hemd uit, wat niet nodig is, en vervolgens ook de rest van zijn kleren. Tot hij bloot voor haar staat in het gesluisde licht.

Ze ontwijkt zijn blik. Gewikkeld in het laken haalt ze een teiltje water uit het voorhuis. Ze duwt hem achterover. Hij laat zich afsponzen, zijn borst, zijn benen. Geen kind

meer nu, een jonge man. Dan sponst hij haar af. Dit is spelen zoals ze vroeger deden, maar dan spannender. Een uur liggen ze naast elkaar. De hitte walmt uit de tuin en ze is onverklaarbaar gelukkig.

De zomer breekt aan en zijn bezoek wordt een gewoonte. Ze weet niet anders dan dat ze op hem ligt te wachten. Meestal komt hij 's nachts. Niet regelmatig, alleen wanneer het in huis muisstil is.

Op een nacht stropen ze de lakens af. En als het zover is, trekt zij eigenhandig haar nachtjapon uit. Hij vlijt zich tegen haar aan. Ze biedt geen weerstand. Hij is voor een deel een broer en voor een deel is hij een ander, vertrouwd als een broer. Het is als voor de spiegel. Er was een tijd dat ze fantaseerde: het meisje in de spiegel is een ander, iemand die ik toelaat, die mij even mag betasten. Dat is de voorwaarde waaronder zij zo nu en dan samen is met Joakim, dat ze elkaar in het donker mogen aftasten zolang ze vreemden blijven, spiegelvrienden. Hij onderzoekt haar lichaam met slaperige handen, liefkoost haar oorschelp, de kuiltjes in haar rug. Zij slaat haar armen om hem heen, houdt zijn leven vast. Wat haar opwindt is de gedachte dat het nooit door kan gaan, dat het eens zal eindigen. Ze denkt: het is nu nog niet voorbij maar straks wel.

De weken worden stroperig. Tegen de tijd dat ook 's nachts geen koelte meer van zee waait, maakt ze zichzelf wijs dat het binnenkort beslist 'de laatste keer' zal zijn. Maar wanneer Joakim binnensluipt, verdampen de bezwaren weer. Elke ontmoeting wordt vergoelijkt met de gedachte: vooruit, nog ééns en dan niet meer. Of anders: wanneer vader weer thuis is, houdt het vanzelf op. Maar het is of ze aan elkaar verslaafd zijn geraakt en of er twee 'anderen' zijn ont-

staan, die niet meer zonder kunnen. Dit leert ze ervan: je ligt nooit met zijn tweeën samen, maar met zijn viereën. Aysel en Joakim en daarnaast nog wat Aysel zich van hem voorstelt en wat Joakim zich mogelijk van haar verbeeldt. Die laatste twee zijn onafscheidelijk geworden. Uit gewoonte, twee dierlijke lijven dicht bij elkaar. Ze maken er iets goed mee: de leegte in huis. De leegte die boven de buurt hangt. Vaders afwezigheid.

's Ochtends loopt ze rond met het knellende gevoel dat het nogmaals is gebeurd. 's Avonds is die bangigheid weer verdwenen. De zomeravonden in de Karagözstraat zijn rozig. Ze laten je het gewicht en de broeierigheid van de dag vergeten, van de voorgaande dagen.

Aysel schept de roodbaars en de viskoppen uit het kookvocht. Zodra ze zijn afgekoeld peutert ze zorgvuldig de vlokken wit vlees uit de wangen van de kabeljauw, ontleedt ze de baars. De graten gaan terug in de pan om met de visstaarten nog een halfuur te sudderen, op een zacht vuur, anders wordt de soep bitter. Intussen scheidt ze drie eieren in kommetjes. De ogen worden met visfond losgeklopt. Het wit zet ze apart onder een natte doek; daar kan ze morgen yoghurt mee binden. Ach, wanneer ze aan de uren met Joakim terugdenkt, luchtte het hem zo op, die gestolen ogenblikken. Alsof iets hem plaagde waarvan zij hem kon verlossen zonder er enige moeite voor te hoeven doen.

Toen, zonder enige waarschuwing, had de veerboot vader thuisgebracht. Dat wilde zeggen: vader was er wel, maar in gedachten reisde hij verder.

Had ze daarom van de ene op de andere dag besloten een kamer in te richten in het onbewoonde huis dat Joakim 'de Villa' noemt? Dat was in elk geval veel praktischer. Eerst had ze tekens langs de route aangebracht. Zo hoorde het, althans zo kwam het haar toen voor. Zonder verborgen signalen kon het niet: verschillende schelpen gewikkeld in snoepjesfolie, een kattenbelletje van Joakim, het haarspeldje dat ze ooit van moeder had gekregen, begraven aan weerszijden van het pad onder de moerbeibomen. Die tekens waren niet bedoeld om het echte weggetje aan te geven. Ze markeerden de geestelijke route. Ongeveer zoals er twee verschillende soorten hitte zijn, het vuur waarmee je kookt en de denkbeeldige vlammen van peper.

Haar tekens brandden als tongetjes langs het pad, maar in de weken die volgden waren ze slechts drie- of viermaal naar het lege huis geweest.

De laatste keer dat ze in de villa met hem samen was, laat op de middag, werd de betovering ineens verbroken. Het gekke is: voor haar geestesoog was plotseling die Griek verschenen. Dat had alles uit het lood geslagen. Na afloop had ze Joakim van zich af geduwd, een zoen op zijn voorhoofd geplant, en dat was hun afscheid geweest. Joakim had er niets van gemerkt. Ze heeft spijt van die koele afscheidszoen. Toen ze samen terugliepen over het veldje stond vader daar. Niet speciaal om hen op te wachten, maar eerder afwezig, alsof hij zojuist uit een nachtmerrie was ontwaakt.

Hij aarzelde even. Zei geen woord. Sloeg Joakim toen met een gebalde vuist in één keer tegen de grond.

Joakim bleef liggen, onderuitgehaald door iemand die hij niet meer herkende. 'Vervloekt is het huis van Zevi,' verzuchtte vader nog, haalde de schouders op, keerde zich om

en beende door hun woning de straat op. Een paar uur later was het geregeld. Joakim kon de volgende ochtend met die patrouilles mee, dat was de oplossing. Waar het een oplossing voor was, bleef in het midden. Sindsdien heeft vader zich teruggetrokken.

Ze voegt voorzichtig het losgeklopte eigeel toe, terwijl ze de inhoud van de pan langzaam aan de kook brengt. Dan strooit ze een mespuntje kaneel over de dampende soep. Met een tot de rand gevulde kom in haar handen daalt ze behoedzaam de treden van de trap naar de binnenplaats af. Ze ontwijkt een mobile die naast de deur hangt, duwt met een elleboog het vliegenscherp opzij en gaat het linoleum van de gang op.

Vader is zojuist overeind gaan zitten op het smalle bed in zijn vertrek. Het radiotoestel naast zijn werktafel suist en knettert, alsof de zender is weggevallen. Hij gebaart naar de tafel zoals oude mannen doen, afwezig, nasuffend van de siësta of in een herinnering verzonken. Zijn hemd is verkreukeld. Er zit een slaapvouw in zijn wang. Hij zou zich eens moeten scheren. Als hij het toestond zou zij het voor hem doen, maar hij wimpelt haar telkens af. Ze zet de kom op tafel, haalt een lepel en een homp brood uit haar schortzak. Hij moet de soep niet te lang laten staan, zegt ze. En mag ze vanmiddag door de laden van het bureau in de divankamer gaan? Ze wil op zoek naar oude foto's en die paperassen moeten een keer gerangschikt.

Vader blikt naar het plafond. 'Kind, als je zo nodig wil rondsnoeffen. Die papieren interesseren toch niemand meer.'

Bestudeerde onverschilligheid. Hij had die laden zelf nog

eens willen uitmesten, zegt hij even later, 'maar het brengt te veel naar boven, dezer dagen'.

Over wat hem 'dezer dagen' dwarszit zal ze niet beginnen. De achterklap die hij veel te ernstig opvat. Vader legt zijn vinger aan de pols van de tijd, of hoe het ook heet – zijn oor aan de grond. Hij voelt de wind door de wijk trekken, hoewel ze niet precies begrijpt welke wind hij bedoelt.

Ze schuifelt achterwaarts de kamer uit. In een van zijn onverkochte tijdschriften heeft ze gelezen dat Aziatische vrouwen zo een vertrek verlaten en dan ook nog helemaal dubbelgevouwen. Haar schuifelpas ontlokt een glimlach. Zo herinnert ze zich hem het liefst, wanneer hij weer van huis is: de vader die malligheid uithaalt, haar moeder kietelt tot ze bijna huilen moet, of aan het strand breed lachend de sorbetverkoper salueert. Het beste is toch om te doen of je voor het geluk bent geboren.